

Dějiny Řecka I.

prednáška 06

Chronológia

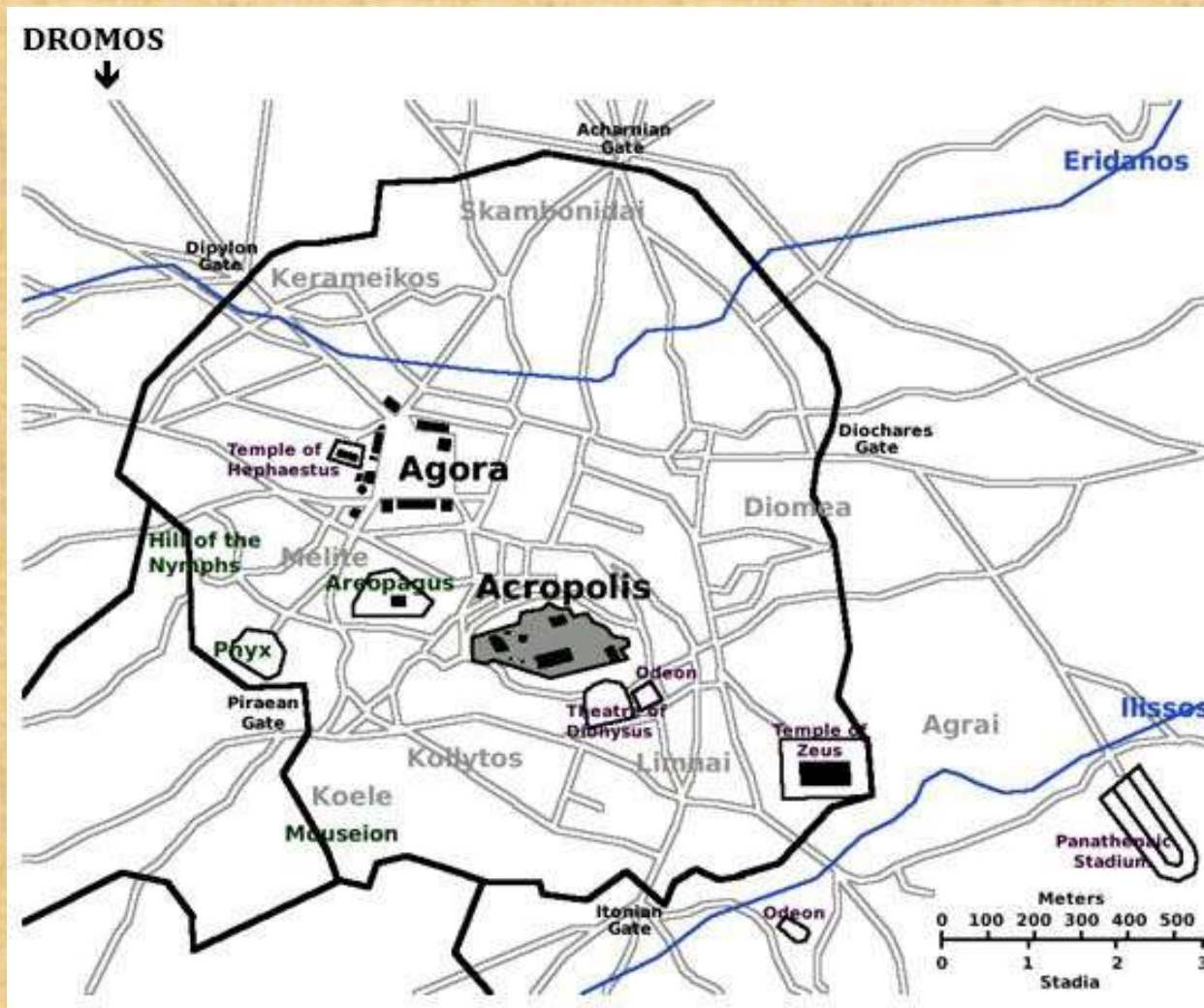
478/7 BC	založenie délskeho (aténskeho) námorného spolku
476 - 461 BC	Kimónovo obdobie v Aténach
471 BC	ostrakizovaný Themistoklés
ca. 470 BC	Naxos odpadol od délskeho spolku, aténska výprava proti nemu
467 BC	smrť Pausaniasa
ca. 465 BC	Thasos vystúpil z délskeho spolku kvôli sporu o trácke pobrežie, porazený Aténami
464 BC	Spartu zasiahlo zemetrasenie, povstanie heilótov - 3. messénska vojna
462 BC	Kimónova výprava do Messénie na pomoc Sparte, Efialtove reformy roztržka so Spartou
461 BC	Kimón ostrakizovaný, Efialtés zavraždený
461 - 451 BC	otvorené nepriateľstvo medzi Aténami a Spartou (zámienka spor medzi Megarou a Korintom)
454 BC	straty Aténčanov a ich spojencov počas útoku na Egypt, prenesenie pokladne z Délu do Atén → aténska <i>arché</i>
451 BC	prímierie Atén so Spartou na päť rokov, Periklov zákon o občianstve
449 BC	Kalliov mier s Perzskou ríšou, Peržania uznali nezávislosť maloázijských <i>poleis</i>
447 BC	vznik boiótskeho spolku na čele s Orchoménom, neskôr Thébami, začiatok výstavby Akropole v Aténach
446/5 BC	Aténčania uzatvárajú so Sparťanmi mier na 30 rokov
443 BC	Thúkydidés ostrakizovaný
441 - 439 BC	vzbura Samu proti členstvu v délskom spolku
435 - 433 BC	spor Korkýry s Korintom, Atény zasahujú v prospech Korkýry
432 BC	Megarské <i>pséfisma</i> , obliehanie Poteidaie Aténčanmi

sefcikova@phil.muni.cz

Atény – obnova mesta, a hlavne hradieb ako primárna úloha

tzv. Themistoklove hradby, spojenci na čele so Spartou (ešte Aigína) vyjadrovali istý nesúhlas, v ich ponímaní Atény s novým loďstvom už narušili rovnováhu medzi gréckymi *poleis*

www.ancientathens3d.com

Délsky námorný spolok / symmachia (478 - 404 BC)

cieľ: odstrániť perzskú hrozbu, potrestať Grékov, čo sa pridali na stranu Perzie (Théby, Tessália), vyhnáť Peržanov z Egejského mora a zabezpečiť nezávislosť maloázijských Grékov

→ dobrovoľné spojenectvo proti Perzii, vedením poverení 477 BC Aténčania (Aristidés), nie Sparťania (Pausanias)

- jednotlivé *poleis* mali ročne prispievať na chod spolku poplatkom *foros*

- alebo dodať vojnové lode na službu v námorných silách

pokladňa spolku na ostrove Délos, v dobe vzniku okolo 140 - 150 členov, všetci politicki autonómni

hellénotamiai - zodpovední aténskemu snemu (*ekklésia*), desať úradníkov z radov Aténčanov

477, 475 BC - úspešné výpravy proti perzským oporným bodom v Egeide (Éion v ústí Strymónu a Skýros)

- zakladanie klerouchií (Éion)

469/8 BC - námorná bitka pri ústí rieky Eurymedón v Malej Ázii (Pamfília), masívna korisť postupný rast moci Atén, odpor niektorých členov

→ **470 BC** odpadnutie ostrova Naxos

donútení vojenski zotrvať v spolku, prišli o svoje lode povinnosť naďalej platiť *foros*

→ **465 BC** detto Thasos, ale dôvody odlišné, spor o trávce pobrežie a zlato v Pangajskom pohorí

460-454 BC neúspešná výprava proti Egyptu na podporenie protiperzského povstania, prenesenie pokladne do Atén (Periklés), strata 90 vojnových lodí

449 BC uzavretie mieru s Perzskou ríšou (Kalliov mier), snaha zvolať zjazd členov do Atén, aby sa mu dal nový zmysel (do konečného obnovenia chrámov zničených Peržanmi), neúspech

- Atény pokračovali v expanzii na tráckom pobreží, ovládali úsek od Chalkidiki po trácky Chersonéz
- spolok rozdelený na 5 oblastí: Trákia, Helléspont, Iónia, Kária, ostrovy

próxenos - aténsky občan zastupujúci záujmy Atén v spojeneckej *polis*, (*euergétés*)

archón - dozorca nad viacerými *próxenoi* sídliači vo významnejšej spojeneckej *polis*

epískopos - (dohliadateľ), úradník so súdnou právomocou v oblasti, kde bol proti aténskej hegemonii odpor

frouárchos - veliteľ aténskej vojenskej posádky (*frouará*) v odporujúcej *polis*

451/0 BC - zákon o aténskom občianstve (Periklés), synovia narodený z manželstva Aténčana a ženy z inej gréckej obce sa neuzávali za aténskych občanov
→ elitné postavenie

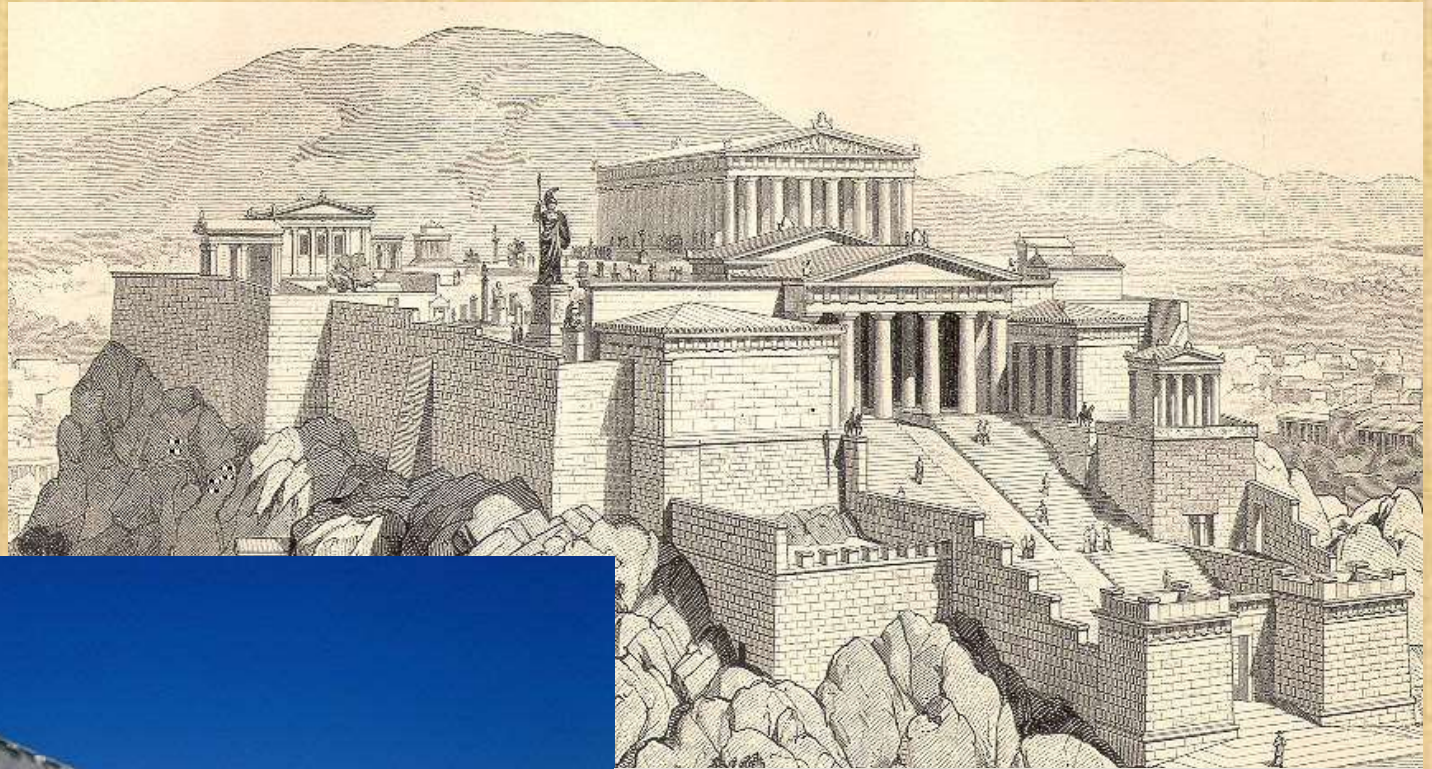
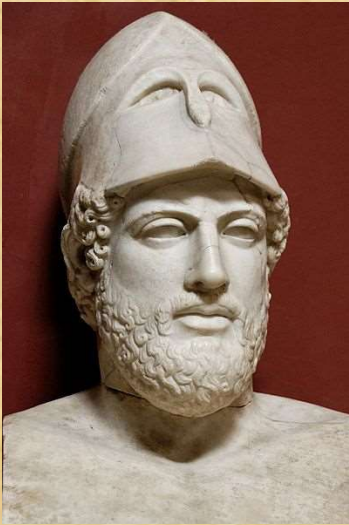
- finčné zisky Atén v tomto období:

- ťažba striebra v Laurijských baniach (Attika)
- vyberanie ciel (Peiraieus, Bospor a inde)
- poplatky členov spolku do pokladne

→ náročný stavebný program, nie iba obnova, ale rozsiahla prestavba a zväčšenie Akropole (Feidiás, Iktínos, Kallikratés), dlhé hradby (Kimón)

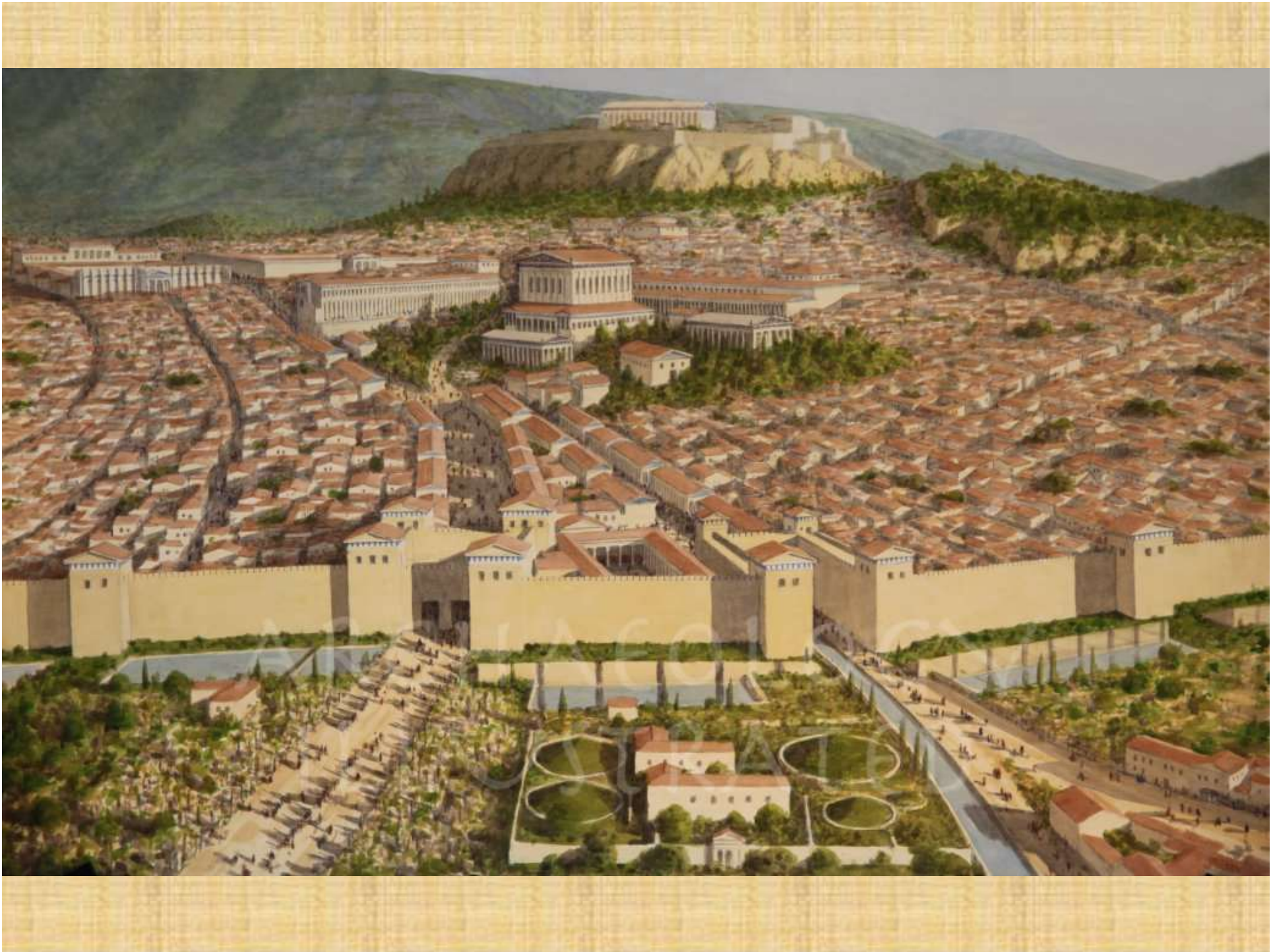
- ale aj Eleusína (Demeter), Soúunion (Poseidón), Rhamnoús (Nemesis)

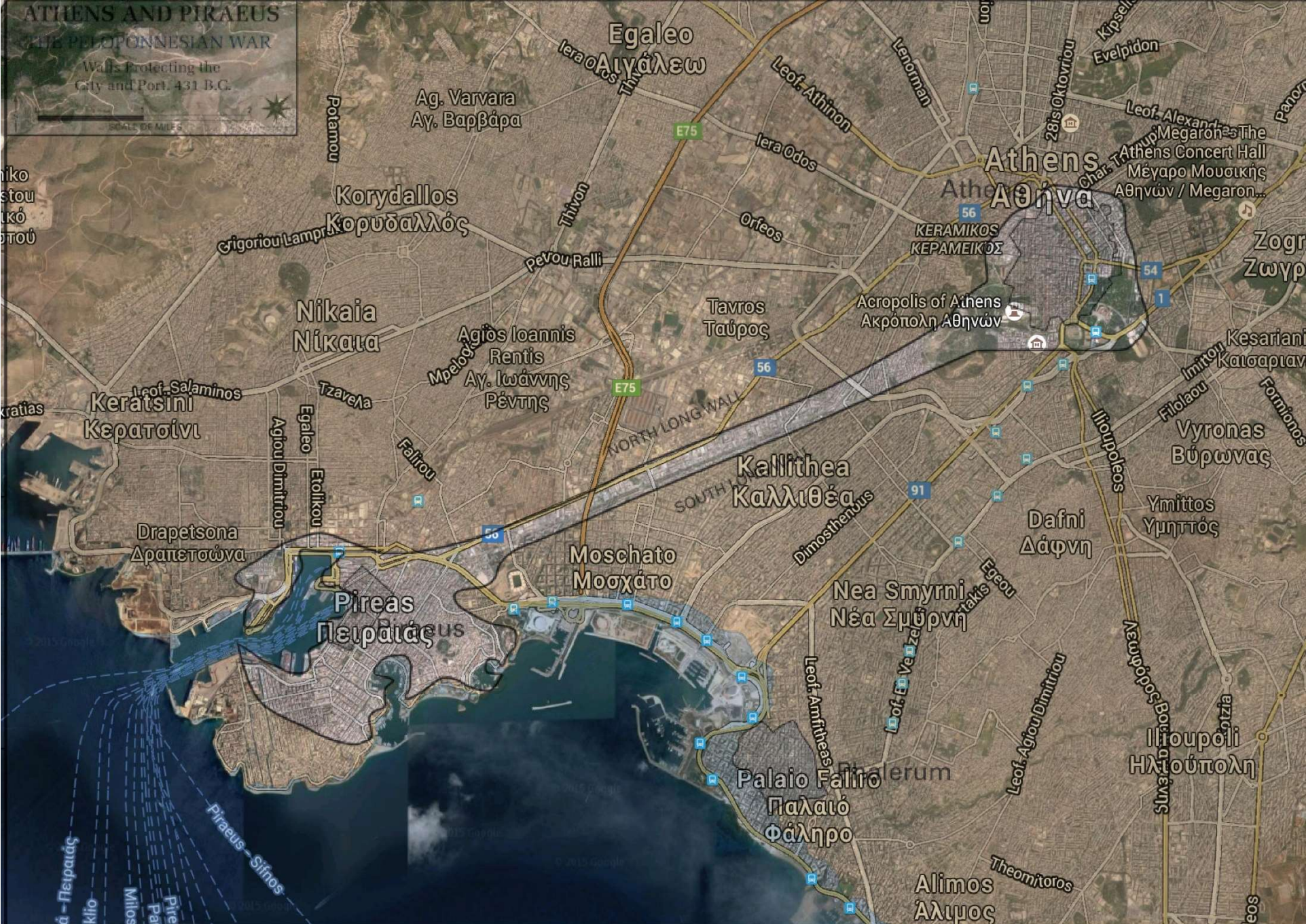

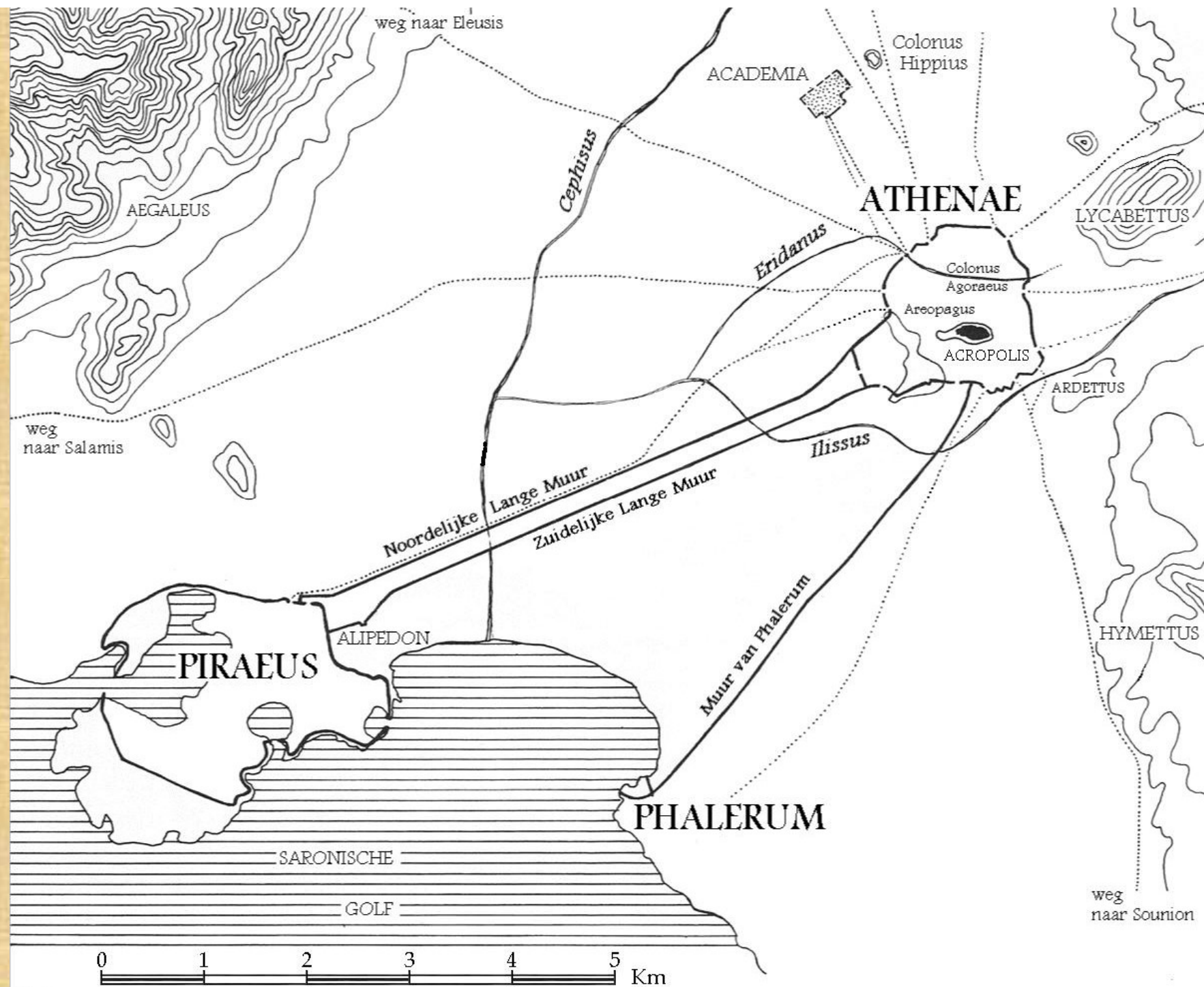
www.ancientathens3d.com

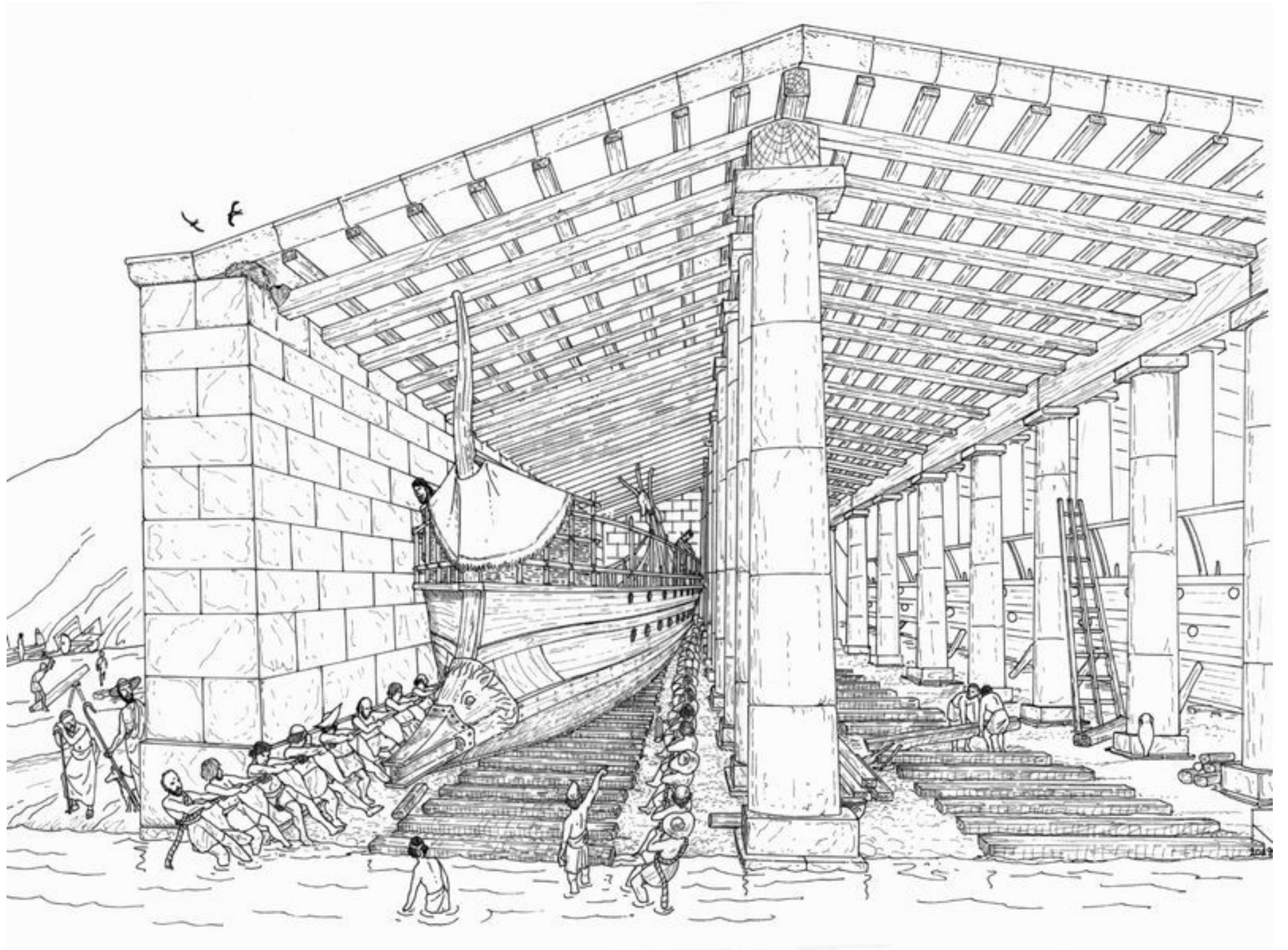

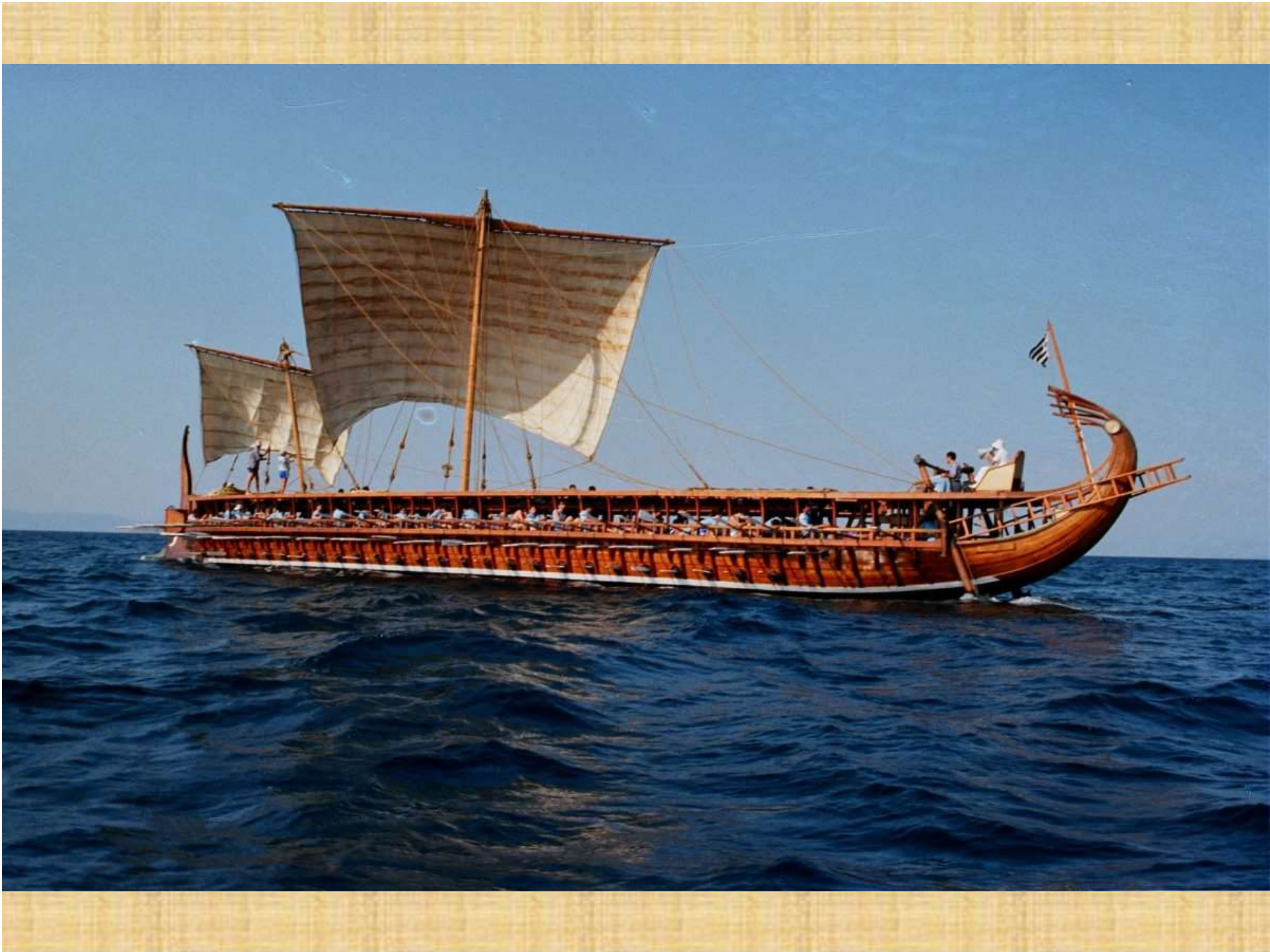

ATHENS AND PIRAEUS
THE PELOPONNESIAN WAR
Walls Protecting the
City and Port. 431 B.C.
SCALE: 0.5 MILES

Atény vs. Sparta

- spočiatku platilo spojenectvo z roku 481 BC
 - Sparta sa stiahla na Peloponéz a vyhovovala im angažovanosť Aténčanov a délskeho spolku

lebo → tradičná politika neangažovanosti mimo Peloponézu (*gerousiá, eforoi*) vojenské operácie vyžadovali silné námorníctvo a to Sparta nemala snaha nevystavovať veliteľov dlhému pobytu mimo Peloponéz (Pausaniás)
- odstránený 476 BC

straty počas gr-per. vojen síce iba asi 500 hoplítov, ale citeľné vojna proti tradičnému nepriateľovi mestu Argos, ďalej Mantinea, Tegea, a achájske poleis na severozápade Peloponézu

- Aténčania boli vďační Sparte, existovala silná „prospartská lobby“ vrátane stratéga Kimóna

- zmena, ca. **464 - 462 BC**

- v Sparte zemetrasenie (boží trest za tainarské previnenie a vraždu Pausania v chráme Atény Chalkioikos v Sparte), ca. 20 000 obetí (Diodóros Sicílsky)
- okamžite povstali heilóti plus jedna obec perioikov v Sparte a jedna v Messénii, ale Sparťania sa ubránili, posledný odpor M. v roku 462 na hore Ithome, kde sa opevnili
 - pomoc z Aigíny, Mantinei, Platají (a Atén)
- Kimón vs. Efiates, otázka zaslania vojenskej pomoci Sparťanom, Kimón vyhral a odtiahol do Sparty, ale Sparťania ho poslali preč, lebo sa báli, že sa spojí s heilótmami (4000 hoplítov)
 - urážka Atén, Aténčania uzavretie spojenectva s Argom a Thessálčanmi, pridala sa Megara, ktorá opustila spojenectvo so Spartou kvôli sporom s Korintom

459 BC - pohraničný spor Korintu a Megary, Atény zasiahli v prospech Megary, Megara prestúpila do D. spolku → **459 - 446 BC** prvá peloponézska vojna, (Boiótia, Tanagra 458 BC) prerušená prímerím **451 - 448 BC**

status quo ante bellum

ALE rozdelenie gréckych poleis na dva nepriateľské bloky

Aténčania podporujú demokratické režimy (napr. Samos), Sparťania usilujú o zachovanie daného stavu (resp. oligarchia)

od **443 BC** Periklés až do svojej smrti (429 BC) pravidelne volený za stratéga

435 - 433 BC

spor Korkýry (Korfu) s Korintom, Atény zasahujú v prospech Korkýry

432 BC

Megarské *pséfisma*, obliehanie Poteidaie Aténčanmi

Aténska demokracia

Kleisthénove reformy (od ca. 508 BC) →

→ správne reformy, 10 územných fýl, z kt. každá pozostávala z troch častí

(*trittia*), prímorskej, vnútrozemskej a mestskej

- najnižšie správne jednotky boli démy (*démos*), mali svoje rady, pokladne a zástupcu – *démarchos*

→ na základe nových fýl nová *boulé* (rada) 500, po 50 z každej fýly, zástupcovia fýl v tejto rade – *prytaneis*, sa striedali aby za rok všetci viedli obec (vládli desatinu roka), táto rada vládla namiesto archontov a areopágu

- aj archonti volení z nových desiatich fýl, preto doplnený desiaty člen ich zboru - pisár thesmothétov

→ *archón polemarchos* stratil svoju vojenskú funkciu, namiesto neho sa volilo desať veliteľov (*stratégoi*)

→ ľudový snem (*ekklésiá*), ľudový porotný súd (*heliaiá*)

→ ostrakizmus

ALE areopág mal stále veľkú autoritu, kde boli bývalí archonti, kt. sa volili z občanov dvoch vrchných majetkových tried (Solón), plus rozsiahle súdne a politické právomoci

- zároveň rástol politický potenciál najchudobnejších (*thétai*), ktorí tvorili jadro veslárov na lodiach

→ tlak na väčšiu demokratizáciu

462/1 BC presadil Efialtés za Kimónovej neprítomnosti zmeny v aténskej ústave →

Efialtove reformy

- namierené proti areopágu

- väčšina súdnych a politických funkcií bola prenesená na radu 500, snem a ľudové súdy (ostalo iba právo súdiť vraždu a náboženské prestupky), sudca vek nad 30 rokov
- úrad 10 archontov otvorený aj tretej majetkovej triede (*zeugítai*) a archonti sa vyberali losom (demokratizačné opatrenie, už od **487/6 BC**)
 - bohatšie vrstvy stratili o úrad archonta a následne areopág záujem, lebo už nerozhodoval majetok a schopnosti
- jediný ústupok 10 stratégov, kt. sa volili (to umožnilo dlhú Periklovu „vládu“) na dobu jedného roka čoraz viac povinností, nielen velenie vojsku a námorníctvu, ale aj otázky zahraničnej a vnútornej politiky navyše mohli byť volení opakovane po neobmedzenú dobu
- bohatí občania a metoikovia dostávali povinnosť financovať verejné služby (*leitourgiai*)
 - *chorégiá* - vedenie zboru (plus všetky náklady s tým spojené)
 - *gymnasiarchiá* - starosť o gymnáziá, príprava a podpora závodníkov
 - *hestiásis* - pohostenie členov svojej fýly počas veľkých slávností (napr. Panathénaje)
 - *triérarchiá* – starosť o vystrojenie a vyzbrojenie jednej vojnovej lode a najatie a platenie posádky (aj *syntriérarchiá* od 5. stor BC)

ekklésia – snem všetkých dospelých mužských občanov mesta Atén, na hlasovanie ich muselo prísť aspoň 6000 (*leukómata, stélai*)

boulé - 500 (po 50 z každej fýly), určovala rokovací program snemu (*programma*) a návrhy uznesení (*proboúleuma*)

- plus jednania s cudzími gréckymi *poleis*